

Ggo's in schaapsvacht

De ontwikkeling van ggo's staat niet stil. Een nieuwe generatie veredelings technieken staat klaar, maar die mogen volgens de bedenkers niet langer bestempeld worden als ggo. En dat is een gevaar voor bio.

FOTOGRAFIE
Tim Vandewiele

VOOR WIE?

De biosector die voor ggo-vrije landbouw kiest

WAT?

De nieuwe generatie veredelings technieken zouden volgens voorstanders geen ggo's zijn

WAAROM?

Ze vormen een bedreiging voor de keuzevrijheid van biosector en consument die ggo's willen weren

Voor de biosector is sleutelen aan genen onaanvaardbaar. Het Europese lastenboek vertaalt dat principe in een verbod op ggo's in de biologische voedselketen. Tegelijk probeert de Europese wetgeving de keuzevrijheid van de consument te garanderen via een duidelijk kader voor het gebruik van ggo's buiten de biosector.

Maar wetenschap en techniek staan niet stil, zeker niet in de kapitaalcrachtige biotechnologie. Een nieuwe generatie veredelings technieken staat klaar, die lobbyisten kost wat kost uit de ggo-wetgeving willen

houden, ook al grijpen deze technieken wel degelijk in op het genetische niveau van de plant.

Een nieuwe generatie ggo's

Bij de eerste ggo's werden genen van de ene soort in het DNA van de andere soort ingebracht, zogenaamde transgenese. Bij de nieuwste technieken manipuleren onderzoekers het genetische materiaal van een plant met soorteigen genen. Een voorbeeld is de Durph-aardappel van de beruchte aardappelproef in Wetteren. Daarbij werd cisgenese gebruikt.

De techniek is dus precies hetzelfde, het enige verschil zit in het gebruik van soorteigen genen. Toch hoopt de biotechnologische sector dat dit verschil volstaat om de consument mee te krijgen. De techniek helpt volgens hen vooral het veredelingsproces te ver-

snellen. De technieken bevinden zich in Europa nog in een experimentele fase. Ook buiten Europa is het gebruik ervan nog zeer recent.

Principes van de biosector

Zodra een technologie ingrijpt op het subcellulaire en genetische niveau, overschrijdt die voor bio een grens. In een recent standpunt stelt IFOAM EU, de Europese koepel van de biosector, dat de nieuwe technieken onvoldoende rekening houden met het voorzorgsprincipe. Eens levende ggo's in het milieu zijn gebracht, kan je ze niet meer weghalen. Dat kan leiden tot onomkeerbare milieu-effecten. In de landbouw zorgt dat bijvoorbeeld voor geneti-

sche vervuiling van de natuurlijke genenpool. Onrechtstreeks geven ze zelfs aanleiding tot de verdere erosie van de agrobiodiversiteit. Als gevolg van de intellectuele eigendomsrechten vergroten ggo's bovendien de machtsconcentratie

“Eens levende ggo's in het milieu zijn gebracht, kan je ze niet meer weghalen.”

in de agro-voedingsindustrie, ten koste van boeren en consumenten.

Wat zegt de wetgeving?

De Europese wetgeving inzake ggo's bestaat sinds 1990 en werd de laatste keer herzien in 2001, ook alweer 15 jaar geleden. Deze richtlijn definieert een ggo als: "een organisme, met uitzondering van menselijke wezens, waarvan het genetische materiaal veranderd is op een wijze welke van nature door voortplanting en/of natuurlijke recombinitie niet mogelijk is". Een bijlage bij de richtlijn lijst de technieken op die leiden tot genetische modificatie. Deze lijst is nog geen enkele keer geactualiseerd.

Voor elke nieuwe ggo is er volgens de ggo-richtlijn eerst een risico-analyse nodig en daarna een goedkeuring door de Commissie. Dat geldt zowel voor de landbouwproductie binnen Europa als voor import van ggo's uit niet-Europese landen. Ook voor een ggo-proefveld voor wetenschappelijk onderzoek is er voorafgaand goedkeuring nodig, van de lidstaten in dat geval.

De ggo-richtlijn zegt ook dat als voedingsproducten meer dan 0,9% ggo's bevatten, dit duidelijk op het etiket moet staan. Zo wil Europa de vrije keuze van de consument garanderen.

Momenteel buigt de Europese Commissie zich over de vraag of de nieuwe technieken (uitgezonderd CRISPR en meganucleases, omdat die nog recenter zijn) al dan niet tot ggo's leiden. Daarover zal ze een 'wettelijke interpretatie schrijven; anders gezegd, ze zal verwoorden op welke manier de definitie van een ggo uit de richtlijn geïnterpreteerd moet worden voor deze technieken. Dat betekent dat de wettelijke procedure voor ggo's, waarbij Raad en Parlement zich moeten uitspreken, hier voorlopig nog niet geldt. Raad en Parlement moeten zich beperken tot een advies, waar de Commissie al dan niet rekening mee kan houden.

Geen ggo's of geen transparantie?

Beslist de Europese Commissie dat een of meerdere van deze technieken niet tot een ggo leiden, dan betekent dat ook dat de bepalingen uit de ggo-richtlijn van 2001 niet van toepassing zijn: geen risico-analyses, geen goedkeuring nodig per ggo, geen transparantie via etikettering. Een vorm van deregulering dus!

Via lobbywerk proberen biotechbedrijven deze veredelings technieken dan ook uit de ggo-wetgeving te houden. Voor de biologische landbouwsector staat er veel op het spel. Halen deze lobby's hun slag thuis, dan zal een nieuwe generatie ggo's worden geteeld en zich verspreiden in het milieu en de voedselketen. Een vermenging met ggo-vrije planten en gewassen is dan onvermijdelijk. Omdat verplichte etikettering niet meer hoeft, zal het veel moeilijker - en op den duur wellicht onmogelijk - worden om biologische producten ggo-vrij te houden.

Bovendien zullen biotechbedrijven gemakkelijker de nieuwe variëteiten kunnen patenteren die ontstaan uit deze veredelings technieken.

Hoe gaat het verder?

Binnenkort komt de Europese Commissie naar buiten met een interpretatiedocument. Op dat document mogen de Raad en het Parlement een advies geven. De finale beslissing gebeurt door de Commissie.

“Via lobbywerk proberen biotechbedrijven deze veredelings technieken dan ook uit de ggo-wetgeving te houden.”

We houden je op de hoogte via www.bfvl.be en de sectornieuwsbrieven.

HOE HETEN DIE NIEUWE GGO-TECHNIEKEN?

- ODM (oligonucleotide directed mutagenesis): techniek om mutaties (wijzigingen) in het genetisch materiaal (DNA) aan te brengen
- Zinc finger nuclease, CRIPR, meganucleases: technieken om meer gericht wijzigingen in het DNA aan te brengen
- Cisgenese: inbrengen van soorteigen genen
- Grafting: enten op een ggo-onderstam
- Agro-infiltratie: techniek om een vreemd gen tot expressie te brengen, zonder dat het in het DNA wordt ingebouwd
- RNA-afhankelijke DNA methylering (RdDM): manier om bepaalde genen tijdelijk niet tot expressie te laten komen
- Reverse breeding: ggo's worden tijdens het veredelingsproces gebruikt, maar het eindproduct – het zaad dat daaruit voortkomt – bevat geen ggo's meer
- Synthetic genomics: synthetisch aanmaken van nieuwe genen